

ПАМ'ЯТНА ДАТА

DOI 10.29254/2077-4214-2019-2-1-150-10-12

УДК 606-051(092)

Невмержицька Н. Н.

ВЕЛИКИЙ БОТАЛЛО (К 500-ЛЕТИЮ СО ДНЯ РОЖДЕНИЯ)
Національний медичинський університет імені О.О. Богомольца (г. Київ)
natalianmu@ukr.net

Леонардо Боталло (1519-1587 или 1588) – італіанський врач-хирург, венеролог и анатом епохи Відродження. Родився в Асти, провінції П'ємонт (раніше називалось Савойське герцогство), яка знаходиться на межі Франції та Італії [1].

Ізучав медицину в університетах Падуї, Павії. Усовіршеннював свої знання в Болоньї, був учеником Ланфранка, Тринкавеллі та Г. Фаллопія. Під час докторантури отримав звання доктора медицини в 25 років.

Занимався медичною практикою в Павії (город на півночі Італії). Затім Л. Боталло переїхав до Франції, в аббатство св. Марії в Лотарингії, а потім в Париж [2].

Около 1544 року вступив до французької армії. Принимав участь у битві при Черезоле в П'ємонті в ході Італійської війни в квітні 1544 року між Францією та испано-габсбурзькою армією [3].

Був відомим хирургом того періоду. В ролі хирурга працював близько 20 років. Имел большую практику лечения огнестрельных ран. Был одним из противников учения Віго (Vigo) и Феррі (Ferri) о «ядовитой природе огнестрельных ран», что отражено в его труде «De curandis vulneribus sclopetorum». Впервые высказал мнение о том, что порох не содержит ядовитых веществ, а нагноению в огнестрельной ране способствуют инородные тела, размозженные ткани и сгустки крови. На основании вышеперечисленных постулатов он сформулировал принципиально важное положение о том, что омертвевшие ткани

Леонардо Боталло
итал. Leonardo Botallo (*Botalli*)

Дата народження: 1519

Місце народження: Асти, П'ємонт, Савойське герцогство

Дата смерті: 1587/1588 чи 1600

подлягають иссеченню, яке в подальшому стало фундаментальним в навчанні про лікування ран. В 1560 році в Ліоні було опубліковано його трактат про хірургію «De curandis vulneribus sclopetorum» (згодом перекладений в 1564, 1566, 1575, 1583 роках). Матеріали трактата були частично основані на більш ранніх, подібних працях, а також на його власному досвіді воєнного хірурга [4].

После переїзду в Париж, завдяки своєму походженню та великому досвіду в практичній хірургії, в 1560 році Боталло став лейб-медиком короля Франції Карла IX, а потім і Генріха III [2].

На протяженні всієї своєї медичної практики королівської родини Франції, Леонардо Боталло пользовався благосклонністю королеви-матері, Катерини Медичі, можливо, ще і через те, що вони обидві були вихованцями з Італії. Затем королева відіграла важливу роль в тому, щоб послугами лікаря Боталло пользовався горячо любимий єю син, герцог Анжуйський, впослідку Генріх III. Ісключно в часи цієї післяденної служби, і, безумовно, внаслідок слави Леонардо Боталло, як видатного воєнного хірурга, він був запрошений в 1575 році для проведення лікування та догляду за Генріхом I Лотарингським, який під час Варфоломеївської ночі отримав огнестрільну рану в обличчя та вухо [2,5].

Он одним з перших серед лікарів Франції використав обильні кровопускання. Його навчання про користь кровопускань відображене в працях «De curatione per sanguinis missionem» та «Ratio incidenda vena» [3].

Крім практичної медицини, Боталло залучався до дослідження анатомії серця та судин. В 1564 році він описав овальне отверстя в перегородці предсердів (Боталлове отверстя, функціонуюче відповідно до періоду життя плода) та артеріальний проток (*truncus arteriosus*) – кровеносний судинний канал, що з'єднує легочний ствол плода з аортой, який після народження швидко запустіється та зменшується в фіброзний тяж. Л. Боталло назвав цей проток «веновою», питаючою артерією, до сих пір неизвестною (*vena arteriarum nutrix a nullo notata*), який пізніше отримав назву «Боталлова протока». Результати досліджень опубліковані в праці «De via sanguinis a dextro in sinistrum cordis ventriculum». Однак, у зв'язку з правдивостію, необхідно зазначити, що

Джулио Чезаре Аранци, или Аранцио (1529-1589) – итальянский врач и анатом на самом деле впервые открыл артериальный проток у плода и его преобразование в артериальную связку у новорожденного, и лишь потом его описал Л. Боталло [6,7].

В 1565 году Леонардо Боталло описывает несколько случаев риноконъюнктивита у французских королей Карла IX и Генриха III, спровоцированных запахом роз. Он предложил назвать эту болезнь «розовая лихорадка», однако это название так и не прижилось. Эту болезнь лечили привычным для того времени кровопусканием. Следует все же отметить, что имя Л. Боталло регулярно упоминается многими авторами при описании очерков истории аллергии [8,9].

Имя Леонардо Боталло упоминается также в некоторых литературных источниках по гирудотера-

пии, как о личном враче французского Короля Карла IX, практиковавшего применение пиявок и принимающему активное участие в развитие искусства лечебного применения медицинских пиявок в Европе в течении 15-16 веков [10].

Изучал патоморфологию и клиническую картину поражения органов при сифилисе и дал рекомендации к лечению сифилиса ртутными втираниями. За свои труды Леонардо Боталло был удостоен звания лауреата медицины. Многие его работы были неоднократно изданы во Франции, Германии, Италии, Голландии [1].

В последние годы жизни Боталло отошел от активной медицинской практики, возможно, в результате болезни – малярии. Умер во Франции в 1587 или 1588 в Шенонсо или Блуа. Место его захоронения неизвестно [3].

Література

1. Gilyarov MS. Biologicheskii entsiklopedicheskii slovar. M.: «Sovetskaia entsiklopediia»; 1986. 893 s. [in Russian].
2. Prokopev Nla. Vydaïtiesia anatomy XV-XVI vekov i ih vklad v mirovyyi naûky. Pedagogika vysshei shkoly. 2015 Mart 5;1(1):7-15. [in Russian].
3. Zýdgof K. Meditsina srednih vekov i epohi Vozrodeniya. M.: Výzovskaia kniga; 1999. 151 s. [in Russian].
4. Mironov VI, Frolov AP, Gileva II. Úchenie o ranah. Istoriiia, razvitiie, perspektivy (chast 1). Sibirskii meditsinskii jýrnal (Irkýtsk). 2010;95(4):118-22. [in Russian].
5. Speranskii VS, Goncharov NI. Ocherki istorii anatomii: naýchnoe izdanie. Volgograd: Izdatel; 2012. 216 s. [in Russian].
6. Ylýmbekova EG, Chelysheva lýA. Gistologiiia (vvedenie v patologiyu). Moskva: GEOTAR-Media; 1997. 960 s. [in Russian].
7. Tselýiko VI, Jadan AV, Nenko KN. Vrojdennye poroki serdtsa (chast 2). Liki Ukrayni. 2012;2(158):44-8. [in Russian].
8. Vologjanin DA. Pollinoz: problema, kotoriyú mojno reshit. Vserossiyskiy mejdistsiplinarnyi meditsinskii jýrnal. 2011;1(64):34. [in Russian].
9. Novik GA, Nikanorova AO. Allergiia. Immýnnaiá sistéma. Sankt-Peterbýrg: Amfora; 2015. 64 s. [in Russian].
10. Sýhov KV. Klinicheskaia girýdoterapií: prakticheskoe rýkovodstvo. Kniga 1. Obshchie voprosy girýdoterapii. Moskva: LitRes; 2018. 190 s. [in Russian].

ВЕЛИКИЙ БОТАЛЛО (ДО 500-РІЧЧЯ З ДНЯ НАРОДЖЕННЯ)

Невмержицька Н. М.

Резюме. У статті описані життєвий і творчий шлях великого вченого Леонардо Боталло. Л. Боталло був різновідомою особистістю і видатним хірургом. Отримав звання доктора медицини в 25 років. В якості хірурга прослужив близько 20 років. Мав велику практику лікування вогнепальних ран. Після переїзду в Париж, в 1560 Боталло став лейб-медиком короля Франції Карла IX, а потім і Генріха III. Він одним з перших серед медиків Франції застосував обільні кровопускання. Okрім практичної медицини, Боталло займався дослідженнями по анатомії серця і судин. У 1564 році він описав овальний отвір в передсердній перегородці (Боталловий отвір, що функціонує у внутрішньоутробному періоді життя плоду) і артеріальна протока (truncus arteriosis) – кровоносна судина, що сполучає легеневий стовбур з аортю у плода, який після народження швидко запустіває і редукується у фіброзний тяж. Вивчав патоморфологію і клінічну картину ураження органів при сифілісі. Дав рекомендації до лікування сифілісу ртутними втираниями. За свої праці Леонардо Боталло був удостоєний звання лауреата медицини. Багато його робіт було неодноразово видано у Франції, Німеччині, Італії, Голландії. Вніс вклад у розвиток алергології. Ім'я Л. Боталло регулярно згадується при описі нарисів історії алергії. В останні роки життя Боталло відійшов від активної медичної практики. Помер у Франції в 1587 або 1588 в Шенонсо або Блуа. Місце його поховання невідоме.

Ключові слова: Боталло, вчений, дослідження, лікування, хірург.

ВЕЛИКИЙ БОТАЛЛО (К 500-ЛЕТИЮ СО ДНЯ РОЖДЕНИЯ)

Невмержицкая Н. Н.

Резюме. В статье описаны жизненный и творческий путь великого ученого Леонардо Боталло. Л. Боталло был разносторонней личностью и выдающимся хирургом. Получил звание доктора медицины в 25 лет. В качестве хирурга прослужил около 20 лет. Имел большую практику лечения огнестрельных ран. После переезда в Париж, в 1560 Боталло стал лейб-медиком короля Франции Карла IX, а затем и Генриха III. Он одним из первых среди медиков Франции применил обильные кровопускания. Кроме практической медицины, Боталло занимался исследованиями по анатомии сердца и сосудов. В 1564 году он описал овальное отверстие в передсердке предсердий (Боталлово отверстие, функционирующее во внутритробном периоде жизни плода) и артериальный проток (truncus arteriosis) – кровеносный сосуд, соединяющий легочный ствол плода с аортой, который после рождения быстро запустевает и редуцируется в фиброзный тяж. Изучал патоморфологию и клиническую картину поражения органов при сифилисе. Дал рекомендации к лечению сифилиса ртутными втираниями. За свои труды Леонардо Боталло был удостоен звания лауреата медицины. Многие его работы были неоднократно изданы во Франции, Германии, Италии, Голландии. Внес вклад в развитие аллергологии. Имя Л. Боталло регулярно упоминается при описании очерков истории аллергии. В последние годы жизни

ПАМ'ЯТНА ДАТА

Боталло отошел от активной медицинской практики. Умер во Франции в 1587 или 1588 в Шенонсо или Блуа. Место его захоронения неизвестно.

Ключевые слова: Боталло, ученый, исследование, лечение, хирург.

THE GREAT BOTALLO (TO THE 500-ANNIVERSARY)

Nevmerzhytskaia N. N.

Abstract. The article described the vital and creative way of the great scientist Leonardo Botallo. L. Botallo was a versatile person and an outstanding surgeon. He received the title of doctor of medicine in 25 years. He served as a surgeon for about 20 years. Had a great practice of treating gunshot wounds. For the first time he expressed the opinion that the powder does not contain toxic substances, crush tissue and blood clots contribute to suppuration in a gunshot wound. On the basis of the above postulates, he formulated a fundamentally important proposition that dead tissues are subject to excision, which later became fundamental in the teaching of wound healing. After moving to Paris, in 1560, Botallo became the doctor of the French king Charles IX, and then Henry III. He was one of the first among the physicians of France to use copious bloodletting. In addition to practical medicine, Botallo was engaged in research on the anatomy of the heart and blood vessels. In 1564, he described an oval foramen in the septum of the atria (Botallovo foramen, functioning in the prenatal period of the fetus) and arterial duct (truncus arteriosis) – a blood vessel that connects the pulmonary trunk of the fetus with the aorta, which after birth quickly starts and decreases in fibrous cord. He studied pathology and the clinical picture of organ damage in syphilis. Gave recommendations for the treatment of syphilis with mercury rubbing. For his work, Leonardo Botallo was awarded the title of winner of medicine. Many of his works have been repeatedly published in France, Germany, Italy, Holland.

Contributed to the development of allergology. The name L. Botallo is regularly mentioned when describing essays on the history of allergies. In the last years of his life, Botallo retired from active medical practice. He died in France in 1587 or 1588 in Chenonceau or Blois. The place of his burial is unknown.

Key words: Botallo, scientist, research, treatment, surgeon.